

ש ע ר ש ל י ש י

קנט

שמים, שנאמר (מלאכי ג, טז): „ליראי ה' ולחושבי שמו, —
ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כד, ב): (במדבר טו, לא):
„כי דבר ה' בזה זה המדבר דברי תורה במבואות
המטונפים, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (קהלת רבה א, י"ז):
(דניאל ב, כא): „יהב חכמתא לחכימינן, מפני כי חכמים
מכבדים את התורה ועוסקים בה בקדושה, ואילו נתנה
לטפשים היו מדברים בדברי תורה במבואות המטונפים.

מה ^{לדברים} ויש באזהרות התלויות בלשון שלוקין עליהן, כי כן
אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכות טו, א): כל
האזהרות שבתורה לאו שאין בו מעשה אין לוקים עליו,
חוץ מנשבע ומקלל את חברו בשם, והשבועה לשוא, אף
על פי שאין בה מיתת בית דין, ענשה חמור בידי שמים
יותר מהרבה עבירות שיש בהן מיתות בית דין, כי הנשבע
לשקר מחלל את השם, שנאמר (ויקרא יט, יב): „ולא תשבעו
בשמי לשקר, וחללת את שם אלהיך, וחלול השם ענשו
למעלה מכל העבירות, ולא נכתב כן על אחת מן העבירות
אלא על השבועה לשקר ועל עבודה זרה, שנאמר (ויקרא
כג, ז): „כי מזרעו נתן למולך למען טמא את מקדשי ולחלל
את שם קדשי, ונאמר באזהרות עבודה זרה (שמות כ, ה):

ז ה ח ש ע ר

שמים מתבונן היטב אם אין שם דבר שאסור לומר כנגדו דבר
שבקדושה, והו מדרכי יראת שמים כדכתיב ליראי ה' ולחושבי שמו,
היינו קודם שמזכיר שמו חושב מקודם אם מותר להזכיר הוא „מכת
יראי ה', ופשוט נראה דר"ל, דמלבד המצות עשה ד„והיה מחניך
קדוש“, יש בזה נמי מדרכי יראת שמים, ועובר על מצות עשה
ד„ד' אלקיך תירא“ כמו שכתב רבינו באות י"ג, ובאות ס"א כתב
דאם מזכיר ה' בלא מורא או במקום שאינו נקי או בידיים שאינם
נקיות עובר בלאו דלא תחללו את שם קדשי.

מה, מחלל את השם — בת"כ קדושים פ"ב אמרי: „וחללת כר
מלמד ששביעת שוא חילול השם“, ולענין כפרה חילול השם חמור
יותר אשילו מהייבי מיתות ב"ד, וכאשר נתבאר בשער ד' אות ה.

„לא תשתחוו להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל
 הנא" רצונו לומר, כי לא יסלח עון עבודה זרה על דרך
 סליחתו לשאר עבירות כענין שכתוב (ירמיה ה, ז): „אי
 לזאת אסלח לך בניך עזבוני וישבעו בלא אלהים" וכן
 כתוב באזהרות השבועה לשקר (שמות כ, ז): „כי לא ינקה
 ה' את אשר ישא את שמו לשוא", ונכתבה אזהרת השבועה
 לשקר אחר אזהרת עבודה זרה, יען וביען כי השבועה
 לשקר נמצא בכנפיה עון חלול השם יתברך.

ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ילקוט משלי, תתקפ"ו) בענין
 מה שכתוב (משלי ל, ח): „ראש ועושר אל תתן לי
 הטריפני לחם חקי פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה' ופן
 אורש וגנבתי ותפשתי שם אלהי", השניה קשה מן
 הראשונה, שנאמר (יחזקאל כ, לט): „ואתם בית ישראל כה
 אמר ה' אלהים איש גלוליו לכו עבדו ואחר אם אינכם
 שומעים אלי ואת שם קדשי לא תחללו עוד", רצונו לומר,
 כי עון הנשבע לשקר בבית דין חמור מעונש העובד עבודה
 זרה בסתר מפני חלול השם, ואמרו זכרונם לברכה (שבועות
 לט, א): על כל עבירות שבתורה נפרעים ממנו וממשפחתו
 וכאן ממנו ומכל העולם.

ואם חייבו בית דין את האדם להשבע שבועה והוא יודע
 אשר פיו דבר שוא, אסור לקבל עליו השבועה לאמר:

ז ה ש ע ר

אי לזאת וכו' — בתמיה שמא לזאת אסלח לך הלא בניך עזבוני וכו'.
 פן אשבע — מתוך עושר וכחשתי בהקב"ה מרוב גאווה ומהו הכחשה
 ואמרתי מי ה' כלומר אין אלקים. [והרי זה ע"ז] „ותפשתי שם אלקי".
 להרגיל להשבע בו לשקר. רש"י. השניה וכו' — שבועה לשקר קשה מן
 ע"ז בסתר מפני חילול השם. ואתם בית ישראל וכו' — ושיעור הכתוב
 לד"ר הוא: ואתם וכו' טוב יותר ש„איש גלוליו לכו עבדו" ד"ל שתעבדו
 ע"ז בסתר „ואחר אם אינכם שומעים אלי" כלומר מאחר שאינכם
 שומעים אלי „ואת שם קדשי לא תחללו עוד" אבל לפחות ואת שם
 קדשי לא תחללו ע"י שבועה לשקר. וממשפחתו — טוש"ע סי' פ ז

אנכי אשבע: למען הפחיד את חבירו, אף על פי שאין בלבבו להשבע, שנאמר (שמות כ, ז): „לא תשא, ויש בכלל משמעו: לא תקבל להשבע לשוא. וכן אמרו זכרונם לברכה (מכילתא יתרו) ותרגום (שמות כג, א): „לא תשא שמע שוא“ — לא תקבל, ואסור להשבע חנם אף על פי שהוא נשבע על אמת, שנאמר (שמות כ, ז): „לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא“, ותרגומו: למגנא, וכן המסבב להשביע את חברו חנם גדול עוננו, כגון שהיה חברו חייב לו מנה ויכפול על תביעתו למען יצא קו הדין על הודאתו למקצת להשבע שבועת התורה, או שתובע את חברו על חנם אשר לא ידע ישאלהו ומשביעו שבועת היסת, ואמרו רבותינו (שבועות לז, א), כי זה האיש נקרא גנב שגונב דעת הבריות, ועליו נאמר (זכריה ה, ד): „הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו“, ומי שהוא יודע שאם ישבע יהשדהו בני אדם על שבועתו, יש לו להמנע ולחשוך נפשו מן השבועה לכבוד שמים, גם כי האמת אתו.

ז ה ה ש ע ר

סעי' כ', וכתב הסמ"ע סי' אותו עונש הבא על החוטא אינו בא על משפחתו [אבל עונש קל ממנו בא על משפחתו גם בשאר עבירות כמ"ש זנתתי פני בנפש ההיא ובמשפחתו] וכאן גם משפחתו נענש בעונשו. והטעם מפני שמחמין עליו. והגמרא לומדת זאת גם מהכתוב, ושם בש"ע מבואר הרבה פרטים בחומר של שבועת שוא, להשבע חנם — משמע דדוקא להשבע חנם דהיינו שאין בו צורך כלל אסור אבל שבועת הדיינים אין בו איסור של לא תשא אם נשבע באמת דזה לא נקרא שבועת חנם כמבואר תמורה ג', ב' וברש"י שם ד"ה: ובשמו, והא דנפסק בא"ח סימן קנ"ו, ויזהר מלישבע אפילו על אמת צריכין נמי לפרש על דרך שגתפרש, מיהו ממדת חסידות להתרחק גם מלישבע שבועת הדיינים כמבואר בס"ח תי"ח ובמ"ר ויקרא פ"ו אות ג' ומביאו הסמ"ג ל"ח אין נותנין את השבועה למי שרץ אחר השבועה (א"ח). הוצאתיה וכי' — הוצאתי המגילה לשוט בארץ לעשות בו נקם, וכלתו — תעשה בו כליות, לכבוד שמים — כלומר מאחר שהתורה הדגישה את